

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ : ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

18.—

Τότε έπαψε ξαφνικά ή κανονική άναπνοή τής γυναίκας μου κ' αίστάνθηκα πετρωμένη τήν καρδιά μου. Νόμισα πώς έρχεται τώρα ό θάνατος κ' έτρεξα δξω να ξυπνήσω τά παιδιά. "Ηρθανε μέσα ύπνωμένα άκόμα και σοδαρά και καθήσανε κοντά στο κρεβάτι. Καί τή στιγμή αυτή θυμήθηκα εκείνο, πού μου είχε πεί κάποτε :

— "Όταν θά πεθαίνω, δέ θέλω να είναι κοντά μου κανένας άλλος άπό σέ και τά παιδιά. Είμαι δική σας μονάχα.

"Έτσι καθόμαστε τώρα και μεις κ' ένώ δέν μπορούσαμε να ναιώσουμε τί σημασία είχε πού ή άναπνοή τής έγινε αλαφρότερη και περιμέναμε τó τέλος, παρατηρήσαμε πώς τά μάτια τής κάμανε νάνοίξουνε κ' είδαμε πώς γύρισε πρós τó μέρος, όπου είτانه κρεμασμένη στον τοίχο ή εικόνα του Σθέν, και τήν άκούσαμε να πη :

— Νέννε.

Σιγαλά κι αδύνατα πρόφερε τήν μικρή λέξη, ώστόσο μίλησε. Σπασμωδικά έπιασε έ ένας τó χέρι του άλλου του και τά δάκρυά μας τρέξανε όχι από πόνο, μά από χαρά πού ξανακούσαμε τή φωνή τής.

"Από τή στιγμή αυτή ήξερε πώς καθόμαστε κει. "Από τή στιγμή αυτή κάθε μορφασμός, κάθε κίνηση είταν κ' ένας άποχαιρετισμός. "Όταν άκουγε τή φωνή μας, άνοιγε τά βλέφαρα σάν τó Σθέν μιá φορά, και μπορούσαμε κ' είδαμε πώς μάς γνώριζε κ' αίστανότανε τά χάρδια μας.

Είπε άκόμα μιá φορά τδνομα του Σθέν, σά να ήθελε να πη πώς τόν βλέπει, πώς πηγαίνει σ' αυτόν. Μά έπειτα σωριάστηκε. Και μεις καθόμαστε κει χωρίς πνοή, περιμένοντας άχόρταστα ένα σημάδι πώς δέ μάς άφησε άκόμα, πώς δέ μάς έφυγε άκόμα.

Τότε άνοιξε τó άριστερό τής μάτι, σάν τó Σθέν μιá φορά, και τó βλέμμα τής γύριψε τó δικό μου. "Εσकुψα άπάνω τής κ' είδα πώς πολεμούσε να μιλήση. Μά δέν τó μπόρεσε και με μιάν έκφραση μεγάλου πόνου έπесе πάλι στην άναισθησία, πού είναι προμήνυμα του θανάτου. Πολλές φορές ξαναδοκίμασε να μιλήση και κάθε φορά φαινότανε στο πρόσωπό τής αυτή ή έκφραση τής άπελπισμένης αδυναμίας και κάθε φορά μάς ξέσκιζε τήν καρδιά περισσότερο. "Εμοιαζε σά να μ'ήν είτανε πιά δική μας, μά φαινότανε σά να είχε κάτι πού ήθελε να μάς τó πη πριν χωριστή άπό μάς, σά να μ'ήν μπορούσε να πεθάνη χωρίς να μάς τó πη. Είτανε φοβερό να βλέπουμε τόν άγώνα τής κι άκόμα φοδερότερο να χάσουμε ίσως τά τελευταία λόγια τής. Ξαναέσκυφα άπάνω τής κι άπελπισμένος τής ψιθύρισα στο αυτί μιá

παρακλήση. Τότε άνοιξε τó μάτι τής και με κοίταξε κ' έννόησα πώς μ' άκουσε. Με μιάν άπαντοχή, σά να κρεμότανε όλη ή μελλόμενη ζωή μου άπό τά λόγια τής, πλησίασα τó αυτί μου άπάνω στο στόμα τής.

"Εκει άκουσα τή φωνή τής. "Ερχότανε από τόσο μακρος, όπως δέν άκουσα ποτέ φωνή. Είτανε τόσο αδύνατη, πού μόλις μπορούσα να τήν ξεχωρίσω. Δέν είταν αυτή πιά, είτανε τó πνεύμα τής πού μιλούσε. "Όμως άκουσα καθαρά τά λόγια και κανείς άλλος άπό μένα δέν μπόρεσε να τάκούση :

— Σας . . . αγαπώ . . . τόσο . . . πολύ.

Φαίνεται πώς θά φώναξα άπό τόν πόνο. Γιατί αίστάνθηκα πώς μ' άγκαλιάσανε χέρια και με βαστάξανε. Κ' ή κραυγή πού μου ξέφυγε, έφτασε και τήν έτοιμεθάνατη. Γιατί άπό τή γυναίκα μου βγήκε ένας άχος πόνου, πού έλεγε πώς μ' άκουσε, χωρίς όμως να μ'αρέσει να βάλη τó άψυχο χέρι τής άπάνω στο κεφάλι μου. "Εκείνον τόν άχό μ'αρέσει και τόν άκούω κι αυτή τήν ώρα άκόμα.

Γιά να μ'αρέσει να προφέρη τά λόγια πού πρόφερε, πάλεψε ώρες εκεί. Κι ήταν τά πρόφερε, ξαναέπесе στην ήσυχία. Ειρήνη βασίλεψε στην όψη τής. Δέν ήθελε πιά τίποτε, δέν πιθυμούσε τίποτε. "Εκλεισε τó λογαριασμό τής με τόν κόσμο, άφου είπε, πριν πεθάνη, πόσο πολύ αγαπούσε τά παιδιά και μέ. "Όστερα από λίγες ώρες έκλεισε τά μάτια τής. Τά έκλεισε δίχως άγωνία ήρεμα κ' ήσυχια έτσι όπως σβήνει ένα κερί.

"Εξήσε τήν ξεχωριστή ζωή τής και πέθανε τόν ξεχωριστό τής θάνατο.

Είτανε τόσο αδύνατη, ώστε δέν πάλεψε με τó θάνατο. Είχε παλέψει πριν αρκετά με τή ζωή.

Είταν όμως αρκετά δυνατή ώστε να μάς χαρίση πρι να φύγη ένα λόγο, πού μπορούσαμε να τόνθυμούμαστε και να ζούμε μ' αυτόν. "Η άγάπη τής είτανε δυνατότερη άπό τó θάνατο.

"Ας είναι εύλογημένη.

13.

"Ανοιξα τó γράμμα, πού βρήκα άπάνω άπάνω στο κομó των παιδιάτικων χρόνων μου, εκεί μέσα στο άδουτο του Σθέν. Και διάβασα τά παρακάτω :

«Είπα πολλές φορές πώς θά πεθάνω, μιá φορά όμως θά γίνη. "Εκείνος, πού θά βρη πρώτος τó χαρτί αυτό, πρέπει να τó δείξη σέ κείνον ή σέ κείνους, πού θά φροντίσουνε για τήν ταφή μου. "Ω θεέ μου, τώρα πού γράφω αυτή τή λέξη—ας είμωνα κοντά στο θάνατο,

ὅπως ἡ λέξη στὸ χαρτί. "Ἦθελα, ναί, νὰ ζήσω γιὰ χάρι-
τῶν ἀγαπημένων, ποὺ κάνουνε γιὰ μένα β,τι δὲν κά-
νει ἄνθρωπος γιὰ τὸν ἄλλον ἄνθρωπο, ἦθελα νὰ ζήσω
καὶ τὸ προσπαθῶ ὅσο μπορῶ. Μὰ ἂν δὲν τὸ κατορ-
θῶσω—κ' ἔτσι αἰσθάνομαι, δὲ θὰ τὸ κατορθώσω—τότε
ἦθελα νὰ μοῦ φορέσουν τὸ λευκὸ μου φόρεμα. Στὸ
κάτω κάτω συρτάρι τοῦ κομοῦ εἶναι ὅλα τὰ σπρόρ-
ρουχα ποὺ φοροῦσε ὁ Σδέν, ὁ ἄγγελός μου. Δόστε μου
τα ὅλα. Βάλτε στὴν κάσα μου ὅλα ὅσα χωροῦν ἀπὸ τὰ
πράματά του. Μπορῶ νὰ εἶμαι ξαπλωμένη ἀπάνω
καὶ σὰ σκληρὰ παιγνιδάκια του ἀκόμα.

Καὶ μιὰ τελευταία ἐπιθυμία. "Ἄν πεθάνω στὸ
σπίτι, φροντίστε, ἂν εἶναι δυνατό, νὰ μὲ βάλετε στὴν
κάσα μέσα στὴν κάμαρα τοῦ Σδέν.

Εὐχαριστῶ γιὰ ὅλα, ὅλα. Εἴμουν ὅμως ἕνας δυ-
στυχισμένος ἄνθρωπος καὶ δὲν μποροῦσα νὰ ζήσω μ'
ὅλην τὴν ἀγάπην καὶ τὴν στοργή.

Ἡ Ἑλσα σας.»

Κ' ἔτσι τῆς φερέταμε τὸ λευκὸ φόρεμα, ποὺ δὲν τὸ
εἶχε ξαναφορέσει ἀπὸ τὸν κχιρὸ ποὺ ἔπαψε νὰ χαί-
ρεται γιὰ καθετὶς ποὺ εἶτανε γήϊνο. "Ὅλα γίνανε ὅπως
τὰ πιθυμοῦσε καὶ τὸ στερνὸ κρεβάτι τῆς στρώθηκε
μέσα στὴν μικρὴν κάμαρα τοῦ Σδέν. Ἐκεῖ εἶτανε ξα-
πλωμένη μὲ τὰ παλά, μαῦρα μαλλιά λυμένα ἀπάνω
στὸ λευκὸ φόρεμα καὶ γύρω τῆς εἶταν ὅλα τὰ νοστινιά-
τικα ἀνθη. Πίσω τῆς εἶτανε στημένη κοντὰ στὸ μικρὸ
παράθυρο μιὰ ὀλοπόρφυρη ἀζαλέα καὶ στὸ κρεβάτι
τῆς χυμένη μιὰ βροχή ἀπὸ κίτρινα ρόδα.

Φαινότανε σὰ νὰ κοιμότανε καὶ τὸ πρόσωπό τῆς
εἶχε ξαναγιῶναι μὲ τὸ θάνατο.

"Ἔτσι πῆγε νὰ βρῇ τὸ Σδέν, ὅπως τὸ ἔλεγε μόνη
τῆς, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάστηκε τὸ βιβλίον τοῦτο «βιβλίον
τοῦ μικροῦ ἀδελφοῦ», ποὺ ἦρθε ν' ἐγίνε ὁ ἄγγελος τῆς
μητέρας του, ἂν καὶ δὲν ἔγινε ὅπως τὸ ἐλπίζαμε. Γιατί
τὴν πῆρε μαζί του, σὰν ἐφυγε.

14.

Μὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι μαζί κ' ἡ ἱστορία ἐνός
ἐγὼνα μὲ τὸ θάνατο. Εἶναι ἡ ἱστορία ἐνός ἀνθρώπου,
ποὺ πάλεψε καὶ νικήθηκε, χωρὶς ὅμως νὰ ντρέπεται
γιατὶ νικήθηκε.

Ἀπὸ τότε ταξίδεψα πολὺ κ' εἶδα πολλοὺς ἀνθρώ-
πους. "Ὅλα ὅμως μοῦ εἶτανε ξένα κ: ὅλα νεκρά, ὅσο
ποὺ γράφηκε τὸ βιβλίον αὐτό. Γράφηκε σὲ φωτεινὲς
καλοκαιρινὲς μέρες ἐκεῖ ὅπου τελειώνουν τὰ βραχό-
νησα καὶ ἀρχίζει ἡ ἀνοιχτὴ θάλασσα. Καὶ γράφηκε ἀπὸ
ἕναν ἔρρημο ἄνθρωπο, ποὺ δὲν εἶναι πιά ἔρρημος.

Πολλὲς βδομάδες κοίταξε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πέρα
τὴ θάλασσαν, ποὺ, ὅμοια μὲ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, ποὺ
ἀξίζει τὸ νομα τῆς ζωῆς, δὲν ἴσχυάζει πιά. Ἦδωλεπε
κεῖ τοὺς φάρους νὰ λάμπουν ἀπάνω ἀπὸ τὰ βραχί-
ονα καὶ στοχαζότανε πῶς καὶ ἂν μποροῦσαν νὰ σβή-
σουν οἱ φάροι, θὰ σπύθηζον τὰ σκαφὲς τοῦ ἁνθρώπου.

ΤΕΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Ὁ νεότευκτος ὑπερωκεάνειος κολοσσὸς

“ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,,

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (μέσῳ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' ἐνθεῖαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 30 Ἀπριλίου

Ἐπίσης τὸ μέγα Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,,

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσῳ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' ἐνθεῖαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 1 Μαΐου

Ἐπίσης τὸ μέγα ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,,

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσῳ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' ἐνθεῖαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 14 Μαΐου.

Δι' ἐπεδύτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθύνετον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 11 (ἐπιθὲν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀσφαλιστοὺν θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν Σημαίαν ὅας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα ὅας.